

Éberség és káderpolitika az Országos Könyvtári Központ életében

KÉGLI Ferenc

A tanulmány A magyarországi könyvtárügy története a Rákosi-korszakban 1945–1956 című kutatási program keretében készült.

Bevezetés

E folyóirat 2016. évi 1. számában az Országos Könyvtári Központ (továbbiakban OKK) 1945–1949 közötti éveiről, *Gál István*¹ hivatalvezetése, *Beöthy Ottó*² elnöksége időszakában folyó tevékenységéről, illetve *Telegdi Zsigmond*³ elnöksége alatti évek az első tíz körzeti könyvtár szervezéséről közöltünk kevésbé közismert részleteket. Akkor, *Adalékok könyvtárügyünk homályos éveiről 1945–1949* címmel,⁴ elsősorban az OKK korai könyvtár-szakmai tevékenységét kívántuk bemutatni, s kevesebb figyelmet fordítottunk arra a mindent meghatározó politikai, ideológiai háttérre, amelynek keretét az 1948 nyaratól a Magyar Dolgozók Pártja (továbbiakban MDP) által kialakított sztálinista diktatúra jelentette. A párt programja a „szocializmus felé fejlődő népi demokrácia” biztonságá védelmében kimondta, hogy „az állam-

védelmi szervek erősítésére, a nép, a munkásosztály, a Párt állandó éberségére és harci készenlétére van szükség”.⁵ Jelen tanulmányunk (újabb adalékokkal) arról kíván szólni, hogy az OKK életében hogyan működött ez az éberség, milyen mértékben hatott káderpolitikájára.

Az egykori Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ helyébe lépő OKK felállításáról az 1945. december 8-i 11.170. M.E. sz. rendelet határozott. Újraalapítására 1947-ben került sor, amikor a 3.730/1947. (III.23.) M.E. sz. rendelet – a közművelődési könyvtárak körzetesítése kivételével – a korábbi feladatokat megtartva megszüntette a Magyar Nemzeti Múzeum kötelékébe való tartozást és az OKK felügyeletét a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (továbbiakban VKM) alá rendelte. Amikor pedig 1948-ban az MDP Tudományos Bizottsága elhatározta a Magyar Tudományos Akadémia tudományszervezési

és irányítási jogát átvevő, a párt által uralt Magyar Tudományos Tanács (továbbiakban MTT) felállítását, lényegében (a VKM felügyeletének meghagyása mellett) az OKK-t is – mint a tanács leendő segítőjét – az MTT hatáskörébe utalta.⁶

Telegdi Zsigmond, az elnök

Ebben az időszakban, 1948. december 10-től lett Telegdi Zsigmond egyetemi magántanár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (továbbiakban FSZEK) osztályvezetője az OKK megbízott vezetője, majd 1949. február 9-től elnöke. Azt a megbízást kapta, hogy az intézmény addigi feladatkörébe (könyvtárközi kölcsönzés szervezése, nemzetközi kiadványcsere, könyvtárak nyilvántartása, központi katalógus szerkesztése) építse be az 1949. évre tervezett tíz körzeti könyvtár megszervezését és megalapítását, a tudományos könyvtárak felügyeletének ellátását, valamint a könyvtárügyi dokumentáció elvégzését.

E feladatok ellátása érdekében Telegdinek az akkori 15 fős személyzetet meg kellett dupláznia.⁷ A létszám részben áthelyezéssel növekedett, de voltak, akiket a minisztérium csak ajánlott a felvételre. A munkatársak között néhánynak volt csak könyvtárosi képzettsége, de a Központ nem sínylette meg a könyvtárosok hiányát, mivel nemcsak könyvtári ügyeket, hanem általános szervező munkát is kellett végezni. A munkakörök szerint osztályok alakultak meg. Elsőként a körzeti könyvtárak szervezését végző Népkönyvtári alosztály (később osztály) jött létre többségében a VKM VIII/1. ügyosztályának a népkönyvtárakkal foglalkozó munkatársaiból.⁸ Vezetőjük *Cherven Arisztid Gyula*⁹ lett. Az osztályon kapott elhelyezést az 1948 márciusa óta az intézményben dolgozó *Sebestyén Géza*¹⁰ is. Úgyszintén ide kerültek az egykori Magyar Kommunista Párt kezdeményezésére létrejött Népkönyvtárakat Szervező Országos Bizottság tagjai.¹¹ A Tudományos és szakkönyvtárak osztálya megszervezésekor *Fitz Józsefet*¹² nevezte ki Telegdi az osztály élére, aki már 1949 eleje óta¹³ az OKK-ban működött. Az Országos Széchényi Könyvtár (továbbiakban OSZK) egykori főigazgatóját, a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsa 1945. május 16-án mentette föl főigazgatói tisztségéből,¹⁴ s valószínűleg a VKM közbenjárásával került az OKK-ba.¹⁵ Az 1948 februárja óta az OKK-ban dolgozó *Ürögdi Györgyné*¹⁶ kapta meg a Külföldi kapcsolatok osztályának vezetői posztját. A különféle központi szolgálatokat (személyzeti ügyek, irattár, gazdasági ügyek stb.) az elnöki csoport látta el.¹⁷ A minisztérium in-

tézte el *Csömöri Magdának*,¹⁸ a FSZEK könyvtárosának áthelyezését, akit Telegdi 1949 májusában a személyzeti munkával bízott meg.

Ekkor keletkeztek azok a sokszorosított személyzeti űrlapok, amelyek a szokásos azonosító adatokon, családi állapoton, lakcímen, tanulmányokon, korábbi munkahelyeken, nyelvismereten, a gép- és gyorsírás ismeretén, érdeklődési körön, a munkakörön és az egyéb szakismereten túl tartalmaztak olyan kérdéskört is (minden bizonnyal az éberség érdekében), hogy járt-e külföldön, mikor, és mennyi ideig tartózkodott ott. Érdekes viszont, hogy nem szerepelt az egykori vagy jelenlegi párttagságra vonatkozó kérdés. Az űrlaphoz hozzátartoztak a kézzel írt önéletrajzot is.¹⁹

A bizalmatlanság légköre

Amikor Telegdi 1948 végén átvette az OKK vezetését, a párttagok száma mindössze négy volt, mind egyikük más-más alapszervezet tagja. Mivel a kis létszám miatt akkor még önálló pártszervezetet nem alakíthattak, ezért a szakszervezethez kapcsolódtak. Telegdi később elment a Belváros IV. kerületi párttitkárához, hogy intézményként is szabályos kapcsolatuk legyen a párttal. Bár helyi szervezet még ekkor sem alakult meg, a kerület rendszeres aktívaüléseket rendelt el.²⁰ A párttagok száma folyamatosan gyarapodott, elsőként a Népkönyvtári osztály létrejöttével. 1949 szeptemberére az 50 fős létszámból 16 vagy 17 volt a párttag. Köztük volt *Rostás Istvánné*, aki korábban a Népkönyvtárakat Szervező Országos Bizottság vezetője volt.²¹ Ő úgy érezte, hogy mint munkáskádert nem vezették be rendesen munkakörébe, nem kapott elegendő segítséget. Szerinte közvetlen főnöke, Cherven úgy állította be Telegdit, mint aki munkáskáder-ellenes, és aki olyan rendelet-tervezetet kíván összeállítani, amelyben szerepelt volna az is, hogy a könyvtáros állást érettségéhez kössék. Egyébként sem bízott Telegdiben, mert neki azt mondták, hogy itt dolgozik *Slachta Margit* rokona, *Slachta Erzsébet*,²² és Héjjas szárnysegédjének a felesége, *Rád Árpádné*.²³ Cherventől úgy tudta, hogy Telegdi nem akarta, hogy a munkatársak levelet írjanak Rákosinak a Rajk-ügyben, ezért ő úgy gondolta, hogy legjobb lesz, ha erről jelentést ír a pártnak. A szintén a Népkönyvtári osztályon dolgozó *Komlós Jenőné* is megbízott Chervenben, jó elvtársnak tartotta. Tőle hallotta, hogy történt olyan eset, hogy egy Jugoszláviába küldendő csomagban három kisebb, Japánba, Amerikába és Spanyolországba címzett csomag is

volt. Sőt, arról is hallott, hogy az egyik csomagban egy katonai térképet is találtak. Az újonnan bekerülő kollégákra is a gyanakvás árnya vetült a párttagok részéről. Fitz Józsefről azt rebesgették, hogy nácibarát volt, *Pusztai Jánosnéval*²⁴ kapcsolatban az tudták, hogy férje belekeveredett a Csornoky-ügybe,²⁵ és ennek ellenére becsempészték az OKK-ba. Reakciós szemléletűnek tekintették *Inotay Ilonát*,²⁶ *Jánosi Sándort*,²⁷ a régi munkatársak közül pedig Gál Istvánt, *Monori Erzsébetet*²⁸ és Sebestyén Gézát. Az a hír is elterjedt, hogy az egykori bárót, *Wesselényi Miklóst*²⁹ az intézethez akarták helyezettetni.³⁰ *László Boriska* (a későbbi *Wix Györgyné*)³¹ így emlékezett vissza erre az időszakra: „*a szemfülesebb kolléganők mindig előre meglátták, valahányszor két bőrkabátos férfi közeledett az udvaron át, faggatni az OKK akkori elnökét, dr. Telegdi Zsigmondot, a tudós nyelvészt, az éppen esedékes szabotázs-vád felől. Egy helyére pályázó munkatárs igen találékony – ahogy akkor mondták éber – volt feljelentései terén: a Cukor utcai főlöspéldányraktár csörepedése éppen úgy elnöki szabotázsakció volt, mint az, hogy a külföldi magyar intézeteket ellátta a Domanovszky-féle Magyar Művelődéstörténettel*”.³²

Telegdi augusztus elején kérte *Ortutay Gyula* VKM minisztert, hogy *Vörös Dezső* pártmunkást, akinek eredeti foglalkozása bányász volt, s aki a tatai körzeti könyvtár szervezését végezte – a munkáskáder-helyzet javítása érdekében – helyezze át az OKK-ba.³³ Az elképzelés az volt, hogy Cherven fokozatosan átadja majd neki a munkakörét, de Vörös nehezményezte, hogy nem kapott elegendő segítséget: nem kapta meg az osztály költségvetését, Cherven nem vitte magával a tárgyalásokra.

Az elnök a liberalizmus vádjá alatt

A felmerült vádak tisztázásra szorultak. E célból 1949. szeptember 22-én az MTT káderosztályán aktíva-ülést tartottak, ahol az OKK elnökén és munkatársain kívül jelen volt *Erdős Tamás*, az MTT titkára, *Patkós Lajos*, az MTT Személyzeti osztályának a vezetője és *Kovács Ferenc*, az osztály főelőadója, *Gerőné Fazekas Erzsébet*, az MTT Társadalomtudományi szakosztályának titkára és *Fónagy Iván*, a szakosztály munkatársa, *Kardos László*, a VKM VI/2 ügyosztályának vezetője, valamint *Horváth Vera*, a Népművelési Minisztérium könyvtárososztályának vezetője. Ott volt még a IV. kerületi pártszervezet képviselője is. A résztvevők összetételéből kitűnik, hogy az MTT illetékesei komolyan kezelték az OKK-nál

felmerült éberségi és káderpolitikai problémákat. Ne feledjük: ezekben a napokban zajlott Rajk és „bandájának” a koncepciók pere!

Az értekezleten Telegdi beszámolt az intézmény elmúlt félévi munkájáról. Ismertette a tíz körzeti könyvtár megszervezésének a lebonyolítását, az OKK három osztályának a feladatkörét, tevékenységük eredményeit. Egyebek mellett arról beszélt, hogy megkezdték a tudományos könyvtárak gyűjtőköreinek összehangolását, tavasszal újraindították a könyvtárak gyarapodásáról a háború előtti időszakban megkezdett központi cédulakatalógus szerkesztését. Hamarosan elkészül az egységes címléírasi szabályzat kidolgozása. A városi könyvtárakban szükséges selejtezés segítésére jegyzéket állítottak össze. Könyvtáros-tanfolyamot kívánnak októberben megrendezni. Hónapok óta végzik a mintegy 200–251 ezer főlöspéldány elosztását sokszorosított jegyzékek segítségével. Folyik a külföldi könyvcseré, a Lenin Könyvtártól például havonta száz kötetet kapnak.

A résztvevők kérdései természetesen nem a szakmai tevékenységet érintették. Gerőné az után érdeklődött, hogy a selejtezés milyen kontroll alapján történik; ki ellenőrzi a kapott és küldött könyv- és folyóirat-csomagokat; mióta van személyzeti előadó; párttagok-e az osztályvezetők. Patkós a párttagok számáról kérdezett, és arról, hogy honnan vették a személyzetet és azt kivel beszéltek meg.

Szóba kerültek a személyi problémák is, amelyekre Telegdi sorban választ adott. Szerinte Cherven (akit már szeptember elején leváltott osztálya vezetéséről, és aki betegségére hivatkozva nem volt jelen az aktíva-ülésen) kétszínű magatartást tanúsított: a beosztottairól feljelentést készített, órála pedig rágalmakat terjesztett. *Slachta Erzsébetet* akkor vették fel, amikor szükségük volt idegen nyelvű gépíróra. A Közellátási Minisztériumból úgy tájékoztatták őket, hogy politikai szempontból nem esik kifogás alá. A Gazdasági Főtanács nőfelelőse sem tudott ellene semmit felhozni, fivére jelenleg is az MDP tagja. Mivel kitűnő munkaerő, több idegen nyelven tud gépelni, nem volt semmi akadálya alkalmazásának. Rád Árpádnéről áprilisban derült ki, hogy férje évek óta letartóztatásban van 1919-ben elkövetett tetteiért. Eltávolítására csak később került sor, mivel két gyermeke van, és nyomorék is. Fitz Józsefről Telegdi úgy nyilatkozott, hogy érdeklődött *Varjas Bélától* az OSZK főigazgatójától, és *Mátrai Lászlótól* az Egyetemi Könyvtár igazgatójától, akik azt mondták, hogy Fitz nem nevezhető nácibarátnak, csak elismerte a németek hadisikereit. A központban ő az egyetlen tisztviselő, akinek évti-

zedes könyvtári tapasztalata van, de mert ideológiailag képzetlen, az osztályvezetői munkakört nem láthatja el megfelelően. Leváltása után, szeptembertől *Szentandrás Mihálynét*³⁴ nevezte ki a Tudományos és szakkönyvtárak osztálya élére. Pusztai Jánosnét nem meggondolatlanul vették fel, nem becsempésztek, hanem a minisztérium rendelettel helyezte hozzájuk – mint megtudták – a miniszter kifejezett kívánságára. Különösen orosz tudása révén használható, szorgalmas munkatárs. Jánosi Sándort és a könyvtári, illetve szabadművelődési gyakorlattal rendelkező Inotay Ilonát a minisztérium egyetértésével és javaslatával vették fel. Wesselényi Miklós ügyét csak a két elvtársnő hozta fel vádként, ahelyett, hogy a valóságról meggyőződtek volna, hiszen amikor meghallották, hogy az egykori bárót az intézetben akarják elhelyezni, ő tiltakozott, hogy nem tudják foglalkoztatni, így nem is került az OKK-ba. Az sem igaz, hogy Sebestyén Géza eltávolítását úgy időzítette volna, hogy az ide kért munkakáder tanácsadó nélkül maradjon, hiszen Vörössel egy időben került a Népkönyvtári osztályra a könyvtárosi tapasztalatokkal rendelkező *Rácz Aranka*.³⁵ Július végén vált lehetővé, hogy kérhesse eltávolításukat azoknak, akik munkájuk vagy politikai, ideológiai magatartásuk következtében nem váltak az intézmény előnyére. Ezek közé tartozott Gál István, Rád Árpádné, Sebestyén Géza, Inotay Ilona, Jánosi Sándor és Monori Erzsébet.

Telegdi tisztázta a problémás csomagok ügyét is, a Rajk-üggyel kapcsolatos röpgyűlés megtartásával kapcsolatban pedig előadta, hogy azért nem tartották meg azonnal, amikor az elvtársak indítványozták, mert előbb a szakszervezethez fordultak ennek ügyében (személy szerint Szentandrásiné) és úgy tartották meg, ahogyan onnan az utasítást megkapták.

Kardos László igyekezett megvédeni Telegdit azzal, hogy elmondta: amikor Telegdi átvette az intézmény vezetését, a megfelelő káderek hiányában még a felszámolás lehetősége is fölmerült. A létszámfejlesztést a VKM támogatta, a felvett személyekkel kapcsolatban helyes kompromisszumokat kötöttek. A pártnak is jóvá kellett hagynia az OKK-ba kerülést. Kardos szerint Rostásné és Komlósne anarchisztikus kispolgári magatartást tanúsított, nem pártszerű utat választottak az ügy elintézésére és nem tettek jelentést a minisztériumnak. Fónagy Iván úgy vélekedett, hogy Telegdi – a hibák mellett is – nagyon sokat produkált, sok segítséget nyújtott a Társadalomtudományi szakosztálynak. Horváth Vera nem vonta kétségbe Telegdi jóhiszeműségét, de úgy látta, hogy Vörös, mint munkakáder nem kapta meg a kellő támogatást. Patkós

Lajos is helytelennek tartotta azt a formát, ahogyan Rostásné és Komlósne párttagként viselkedett. Mindkét részről előfordult hiba, s ezek a lazaságok az OKK-ban liberalizmusra mutatnak. Javasolta, hogy a IV. kerületi pártszervezet káderosztálya hozzon létre egy olyan bizottságot, amelyik megvizsgálja káder szempontból az OKK személyzetét.³⁶

Az aktívaülésem elhangzottak alapján úgy tűnik, hogy Telegdi mindenképpen szerette volna megtartani Fitz Józsefet, hiszen még korábban, a miniszternek címzett szeptember 7-i jelentésében nem említette meg az ideológiai képzetlenséget, hanem azt közölte, hogy a nyugalmazott főigazgatót saját kérésére mentette fel az osztály vezetése alól.³⁷ Ugyanezt a kifejezést használta Cherven A. Gyula esetében is,³⁸ aki ellen viszont később – Telegdi felterjesztése nyomán –, október 24-én fegyelmit megelőző vizsgálat indult.³⁹

Azok közül, akiknek Telegdi az eltávolítását kérte (az OKK alkalmazottainak a munkáltatója a VKM volt), Rád Árpádné július végén még az OKK munkatársa volt,⁴⁰ Jánosi Sándornak augusztus 12-én szűnt meg a foglalkoztatása,⁴¹ Inotay Ilonát pedig augusztus 29-én mentették fel szolgálata alól.⁴² Sebestyén Gézát a VKM először rendelkezési állományba helyezte, majd október 12-ével beosztotta a budapesti műszaki egyetem könyvtárába,⁴³ Gál István tényleges kilépésének a napja viszont csak november 30-a volt.⁴⁴

Az elnök felfüggesztése

A szeptember 22-i aktíva ülésen elhatározott bizottság vizsgálatára már azt követően került sor, hogy 1949. szeptember 30-án *Rákosi Mátyás* a nagy-budapesti pártaktíva ülésén a *Rajk László* és társai elleni (konceptiós) per összegzéseként többek között ezt mondta: „*Legyen éber Pártunk minden szervezete, minden funkcionáriusa, minden tagja, és ezen túlmenően. legyen éber az egész dolgozó nép, figyeljen fel a legkisebb ellenséges hangra vagy tetre. A hibák mögött keresse és találja meg az ellenség kezét*”.⁴⁵ Érthető, hogy az előzmények fényében Telegdi elnöki pozíciója is megrendült. A vizsgálóbizottság határozatát követően október 25-én azonnali hatállyal felfüggesztették az OKK vezetése alól a 6660/1948. Korm. számú rendeletnek a közszolgálat körében való alkalmazása tárgyában a népi demokrácia ellen irányuló magatartásokkal kapcsolatban kiadott 1620/1949. Korm. számú rendelet 1. §. (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján. Az OKK vezetésére *Csömöri Magda* kapott ideiglenesen megbízást.⁴⁶ A határozatról sem az MTT Személyzeti osztályát,

sem a Társadalomtudományi szakosztályt, sőt a VKM VI/2 ügyosztályát sem értesítették. Fónagy Iván, aki kerülő úton tudomást szerzett az esetről, már másnap feljegyzést küldött az eseményről *Alexits Györgynek* az MTT főtitkárának, hozzátéve, hogy a Fővárosi Könyvtárban évekig együtt dolgozott Telegdi Zsigmonddal, azóta is kapcsolatban van vele, és felelősséggel állítja, hogy a népi demokráciához és a párthoz való viszonya őszinte és a legjobb tudomása szerint tett eleget eddigi feladatának. Korábban az MTT Személyzeti osztálya sem tett kifogást akkor, amikor szóba került, hogy Telegdi legyen a később felállítandó Nyelvtudományi Intézet igazgatója.⁴⁷

Telegdi újra pozícióban

Bizonyára Fónagy Iván közbenjárása is segített abban, hogy egy hónap múlva Telegdi ismét elfoglalhatta elnöki posztját,⁴⁸ így december 2-án az OKK-ban már részt vehetett *Dienes Lászlóval*, a FSZEK főigazgatójával, *Mátrai Lászlóval*, az Egyetemi Könyvtár főigazgatójával és *Práger Miklóssal*, a Magyar Munkásmozgalmi Intézet könyvtárának vezetőjével együtt azon a megbeszélésen, amelynek tárgya az ellenséges és káros nyomtatvány-anyag zárolásának módja volt. Egyhangúlag javasolták, hogy „Zárolni kell mindazt, ami tartalmában és szellemében ellenséges a Szovjetunióval, a népi demokráciákkal és általában a marxista-leninista ideológiával szemben. Korlátozni kell azonban annak az anyagnak használatát is, amely ugyan nem közvetlenül és veszedelmes módon ellenséges, de kellő ideológiai képzettség és ítélőképesség nélküli olvasóknál káros hatással lehet.” Ennek érdekében a gyűjtemények anyagát három csoportra kell osztani: zárolt (pl. a trockista irodalom), védett (pl. a Magyar művelődéstörténet), és forgalmazható művek. A zárolt anyagot teljesen elkülönítve, zárt helyiségben kell tartani, ahová csak a kijelölt, felelős könyvtáros léphet be. A zárolt anyag nem szerepelhet sem a közönség, sem a könyvtárosok által általában hozzáférhető katalógusokban – külön katalógust kell készíteni és ugyanolyan zárt helyen kell tartani, mint magukat a nyomtatványokat. Gyapadási jegyzékekben sem szerepelhetnek, de a Központi Címjegyzék katalógusa tartalmazhatja, mivel ehhez olvasók nem férhetnek. A zárolandó anyagot az új beszerzésekből egy bizottságnak kell kijelölnie, a régi anyaghoz egy megfelelő tisztviselőt kell kijelölni, aki a kiszolgálás előtt megvizsgálja a kötetet, szükség szerint visszatartja és zárolásra küldi. A zárolt művek „használatára egyedül a könyvtár veze-

tője adhat engedélyt. Köteles könyvet vezetni arról, kinek milyen könyv használatát engedélyezte, milyen célra és milyen biztosítékok alapján”. Az ún. védett anyagnál azt javasolták, hogy elegendő, ha egy megbízott könyvtáros dönti el a használat lehetőségét.⁴⁹ A „kényes” nyomtatványokkal kapcsolatban az OKK munkatársai éberségi feladatokat is elláttak a tudományos könyvtárak meglátogatásakor. Például jegyzőkönyvbe vették azt a mulasztást, hogy a Földtani Intézet könyvtárában bizonyos térképanyagok, kutatási dokumentumok szabadon hozzáférhetőek.⁵⁰

A tisztviselők újra esküsznek

1949 végén minden kinevezett alkalmazottnak esküt kellett tennie arra, hogy hű lesz a Magyar Népköztársasághoz, annak népéhez és Alkotmányához, megőrzi a hivatali titkot, engedelmeskedik előljáróinak, kötelességeit pontosan, lelkiismeretesen, a nép érdekeinek szolgálatával teljesíti, és azon lesz, hogy hivatali működésével a Magyar Népköztársaság megerősödését és fejlődését előmozdítsa. Természetesen azoknak is újra le kellett tenni hivatali esküjüket, aki korábban a „mindentudó és mindenható Istenre” esküdtek, és arra, hogy a Magyar Köztársasághoz és annak alkotmányához lesznek hűek.⁵¹

Zalai Zoltán, a hivatalvezető

Telegdi Zsigmondot az MTT Titkársága még korábban javasolta a létrehozandó önálló Nyelvtudományi Intézet igazgatójának, mivel „nemcsak orientalistikában jártas, hanem indogermanisztikában és általános marxista nyelvtudományban is, és akinek marxista műveltsége biztosítaná, hogy az Intézet megfelelő irányban dolgozzék.”⁵² Telegdi az OKK vezetését 1950. február 7-én adta át hivatalosan⁵³ utódjának, *Zalai Zoltánnak*,⁵⁴ az elnököt helyettesítő megbízott vezetőnek. Zalai Zoltán, aki a budapesti orvosi egyetem másfél éve után házitanító, autóbuzskalauz, fővárosi szellemi szükségmunkás, népjóléti hivatalnok, a háború alatt pedig munkaszolgálatos volt, 1946–48-ban a VIII. kerület előjáróságán a népjóléti osztály vezetője lett, 1949-ben a belvárosi IV. kerületben előjáró, majd főjegyző. Ifjúkorában *Dienes Valéria* mozgásművészeti iskolájába is járt, és *Dienes Valéria* ajánlotta sógora figyelmébe az irodalmat szerető, sokat olvasó, nyelveket is ismerő, politikailag megbízható Zalaikat, aki *Dienes László* javaslatára kerülhetett az OKK élére.⁵⁵ A hivatalos átadást követően, 1950. február 14-én

összdolgozói (tulajdonképpen bemutatkozó) értekezletre került sor, amelyen részt vett a felettes szerv képviselőjében Kardos László, a VKM VI/2 ügyosztályának vezetője és Telegdi Zsigmond is, de mint már a Nyelvtudományi Intézet vezetője. Zalai Zoltán a Központ új vezetőjeként üdvözölte a munkatársakat, ügyrendi kérdéseket tisztázott (munkaidő, eltávazások, osztályvezetői referátum ideje stb.), és elmondta, hogy mivel a párttitkár illetékessége kiterjed a hivatal összes ügyeire, a jó munka elsősorban kettőjük helyes együttműködésétől függ. A szakmai önképzéshez hivatalból megkívánja a marxizmus-leninizmus tanulmányozását, mivel az nemcsak perspektívát ad és tisztázza a világ eseményeit, hanem a szakmai munkában is segítséget és útmutatást nyújt. A pártönkívüliektől is elvtársias, jó szocialistához méltó munkát vár. A régi, elavult érintkezési formák szűnjenek meg, elvtárs és elvtársnő, illetve kartárs és kartársnő legyen a megszólítás. Ventura Eduárd⁵⁶ párttitkár a pártszervezet nevében üdvözölte a bevezetett új munkarendet, és felhívta a figyelmet, hogy az énekkari tagok tekintsék kötelességüknek a próbákon való részvételt. (Az OKK szakszervezeti énekkarának karmestere a Külföldi kapcsolatok osztályán dolgozó *Paulovics Géza*⁵⁷ volt.)

Kardos László, aki a minisztérium képviselőjében megköszönte Telegdinek a Központban végzett hasznos és értékes, elvtársias és pártszerű munkáját, arra is utalt, hogy Zalai átmeneti időszakban vette át a hivatal vezetését, de ő alatt fog az intézmény jövő szellemé és munkamenete kialakulni.⁵⁸

Hozzátehetjük, hogy ez az „átmeneti időszak” két és fél évig tartott, és sohasem teljesedett be. Zalai és munkatársai „jövőképében” a szervezési feladatok között a hazai tudományos könyvtárak és tudományos anyaggal is rendelkező könyvtárak feletti szakmai felügyelet gyakorlása, a könyvtári módszertani munka irányítása és szabályozása, a könyvtári szolgáltatások megjavításban való aktív közreműködés szerepelt. Úgy tudták, hogy 1950 harmadik negyedében a hivatal Tudományos Könyvtárak Országos Központja (TUKOK) néven hatósági jellegű tudományos intézettel alakul át, melynek hatósági osztálya megkezdi a jogkörének gyakorlását, tudományos osztályával összhangban végrehajtja a tudományos könyvtárak profiljának kialakítását, azaz minden tudományág számára kijelöli, illetve megszervezi az alapkönyvtárat. A Magyar Szabványügyi Intézet számára elkészíti a könyvtártechnikai szabványok terveit, könyvtárosképző tanfolyamok megindításával segíti a tudományos könyvtárak szakképzett dol-

gozókkal való ellátását, a nagyobb példányszámban és nyomtatásban megjelenő *Könyvtárügyi Szemlével* és a *Könyvtárügyi Dokumentációs Szemlével* magasabb színvonalra emeli a könyvtárosok szaktudását. Könyvtártudományi Dokumentációs osztályának orosz tagozata révén gondoskodni fog arról, hogy az élenjáró szovjet könyvtárügy eredményei eljussanak minden könyvtári dolgozóhoz.⁵⁹

Dienes László mint elnök?

Elnöki beosztást nem, csak hivatalvezetői kinevezést kapott Zalai. Arra, hogy létezhetett az elnök személyére is kinevezés, közvetlen forrás még nem került elő, de közvetett forrásokból azt gyanítjuk, hogy volt időszak, amikor valószínűleg Dienes László tölthette be ezt a posztot.⁶⁰ Ugyanis egy 1950. november 30-án kelt listán, *Rádi Lajos*,⁶¹ az OKK Személyzeti osztályának vezetője politikai szempontból véleményezte az OKK munkatársait. A névsorban első helyen Dienes László állt „tudományos intézet vezetője” megnevezéssel, a második helyen pedig Zalai Zoltán „tudományos intézet vezetője helyettese” megnevezéssel. Kézírásos bejegyzése alapján a listát Zalai is látta, tehát a szöveget hitelesnek kell tekintenünk.⁶² Az előző adatot megerősíti egy 1950. december 2-án kelt, *Hajdú Elemér*⁶³ által készített kimutatás, amely az OKK személyzetének decemberi és 1951. január 1-jei besorolásáról készült, s amelyen Dienes László (az első sorban) úgy szerepel, mint aki jelenleg nincs besorolva, de január 1-től a 701/1 kategóriában szerepel, míg alatta Zalainál, akinek decemberi besorolása 702 volt, január 1-jei besorolásánál a 702/1 kategória szerepel.⁶⁴ A két lista alapján úgy gondoljuk, hogy – egyelőre még ismeretlen időpontban és ismeretlen ideig – Dienes László megbízást kaphatott az OKK elnöki tisztség betöltésére.

Így talán nem véletlen, hogy éppen a FSZEK Központjában nyílt meg még 1949. december 28-án az OKK széles körű tevékenységét bemutató könyvmozgalmi kiállítás.⁶⁵ Az ott megjelenített jelmondatok szövegét 1950. február 13-án küldte szét körlevélként a könyvtáraknak *Belágyi János*,⁶⁶ a Tanulmányi osztály vezetője. A Lenintől, Sztálintól, Krupszkajától, Rákositól stb. származó negyvenhat idézetből csak kettőt emelünk ki, az egyik a *Pravdából* származik: „A könyvtáros a bolsevik kultúra propagandistája és agitátora, egész munkáját a bolsevista párt szelleme, a pártszerűség hasssa át”, a másik pedig Révai József népművelési minisztertől: „Éberségre a kulturális fronton éppúgy szükség van, mint a politikában és a gazdaságban.”⁶⁷

Éberségre pedig szükség van

Az OKK munkatársai között voltak, akik éberen figyeltek! Közülük ketten is tanúsították, hogy a munkakáderként osztályvezetőnek kinevezett Belágyi János 1950 májusában kijelentette, hogy a szakszervezeti üdültetésen nem érdemes részt venni, mert az burkolt formában a szemináriumi oktatást szolgálja. Egy vendéglőben azt mondta mások előtt, hogy bár az ottani dolgozók munkaversenyben vannak, de ebben csak csalással lehet sikert elérni – ezt a demokratikus népgazdaság egyik legsikeresebb termelő módszerének rágalmozásaként értelmezték. Nem tartotta fairnek a Vasas–Dinamó labdarúgó-mérkőzést, mivel szerinte a Vasas lefeküdt a Dinamónak. Ráadásul az engedélyezett hitelkeretet is átlépte két ízben. Ezért fegyelmi eljárás indult ellene, és szeptember 13-án másodfokon is állásvesztésre ítélték.⁶⁸

Volt, aki viszont nem volt kellően éber! 1950 szeptemberében *Hoffer Rezsőné*,⁶⁹ a Köteles- és fölőspéldány osztály gépirója a fölőspéldány-listába tévedésből a selejtezésre szánt könyvek címeit is bevette, így pl. Rajk László munkáit is. A jegyzéket aztán különböző könyvtáraknak kiküldték. Ezzel a cselekménnyel megsértette a népi demokrácia minden dolgozójára kötelező éberség és gondosság követelményeit. Azonban mivel eddig nem volt fegyelmi vétsége, és felettesei szerint ellenséges szándék sem vezette, *Tolnai Gábor* a VKM főosztályvezetője csak írásbeli megrovásban részesítette. Ugyanekkor az osztály vezetője, Fónagy Iván,⁷⁰ (akkoriban nagy összegnek számító) 500 Ft-os pénzbüntetés kapott fegyelmi vétségként az ellenőrzés elmulasztása miatt.⁷¹ Pénzbírságot mások is kaptak, de nem ekkora mértékben: Zalai utasítására 1951-ben, késve beérkezésért hol öt, hol tíz, hol pedig húsz Ft rendbírás levonása történt meg az illetményből, az ügyintézés hanyagságáért, őrizetlenül hagyott hivatali helyiségeért pedig húsz vagy harminc Ft.⁷²

Minden bizonnyal az is az éberséggel függhetett össze, hogy szigorúan bizalmas iratként kezelték azt a közoktatásügyi miniszteri utasítást, amelynek alapján az OKK egy tíztagú „külső munkaerőkből álló” brigáddal megkezdte a fővárosból kitelepítettek lakásaiból összegyűjtött könyvanyag csoportosítását, hogy különböző típusú könyvtárak válogathassanak belőle.⁷³

Ugyancsak bizalmasnak minősítették például a Hatósági és szervezési osztály 1952. évi májusi, egyénekre felbontott munkatervéből a Borsa–Dörnyei–Reményiné brigádét; részletes ütemtervük nem volt

nyilvános, azt az osztály vezetője őrizte.⁷⁴ A brigád az 1950-ben felosztatott szerzetesrendek rendházai-ban maradt, nemzeti tulajdonba vett (egyszerűbben szólva elkobzott), és az OKK-nak, különösen *Kőhalmi Béla*⁷⁵ kitaró határozottságának köszönhetően megmentett könyvtárak anyagának szétválogatását végezte.⁷⁶

Úgy tűnik, mintha a megsemmisülés veszélyének kitétt magán- vagy szerzetesi könyvtárak anyagának mentése, szétválogatása titkolni való, csak a beavattak által ismerhető tevékenység lett volna. Valószínűleg itt is az óvatos éberség működött!⁷⁷

A párthoz való viszony

A korábbiakhoz képest újabb feladatok (a könyvtártudományi dokumentáció végzése, a fordítások nyilvántartása, a külföldre disszidált személyek itthon maradt magánkönyvtárának, a kitelepített vagy a hortobágyi munkatáborokba bírósági ítélet nélkül elhurcolt családok lakásában hagyott könyveknek, a betiltott egyesületek, illetve a felosztatott szerzetesrendek könyvtári anyagának az elkallódástól való megmentése, folyóiratok, kiadványsorozatok megindítása, a megnövekedett könyvtári fölőspéldányanyag szétosztása) szükségessé tették a személyzet növelését. A feladatkör növekedett a dokumentációval foglalkozó szervek felügyeletével, ellenőrzésével is, miután 1950 októberében egy minisztertanácsi határozat⁷⁸ megszüntette az Országos Dokumentációs Központot. A munka elvégzésére az ott dolgozók egy részét (12 személyt) az OKK-ba helyezték át. Velük együtt 74 főre gyarapodott 1950 novemberére a személyi állomány, akiknek a párthoz való viszonyáról, ideológiai állapotáról Rádi Lajos, a Személyzeti osztály vezetője november 30-án készített egy – személyekre lebontott – korábban már említett, véleményes jelentést. A lista szerint a munkatársak közül 20 volt az MDP-tag és 10-en voltak tagjelöltek. A fiatalabbak között 15 volt az MDP vezetése alatt álló Dolgozó Ifjúság Szövetsége (DISZ) tagja, illetve aktivistája (közülük ketten MDP-tagként, ketten tagjelöltként is szerepeltek). Nem volt párttag 34 személy, a munkatársaknak majdnem a fele, igaz ugyan, hogy közülük ketten DISZ-aktivisták, egyikük pedig MDP-tagjelölt is egyben. Egy munkatárs adatok nélkül szerepelt, neki a besorolását várták a VKM-től. Az előző rovatok mellett egyéb (kiegészítő) kategóriák is szerepeltek, úgymint a Magyar–Szovjet Társaság, a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének tagsága, énekkari tagság, valamint szakszervezeti tagság. A pártonkívü-

liek többségéről szinte csupa jó vélemény olvasható, úgymint: „szorgalmas, igyekvő, munkáját rendesen végzi, fejlődőképes”, „szimpatizáns, ideológiailag képzett” vagy „a párthoz való viszonya jó”.⁷⁹

Az ellenség leleplezésének hiánya

Hiába volt azonban a létszámnak kerekén 27 százaléka párttag, a pártonkívülieknek pedig jó viszonyuk a párthoz és az uralkodó ideológiához, mégsem voltak eléggé éberek az ellenség leleplezésében. Az 1950 márciusában megindított *Könyvtárügyi Szemle* című, stencillel sokszorosított folyóiratot, amelyet Zalai Zoltán, majd *Gyöngyösi Nándor*,⁸⁰ illetve Kóhalmi Béla szerkesztett a haladó szovjet könyvtártudomány és a népi demokráciák könyvtártudományának folyamatos ismertetése, a könyvtárosok ideológiai és technikai képzésének előmozdítása érdekében, az 1951. évi 3/4. (összevont) számával meg kellett szüntetni. A szerkesztőség búcsúcíkkében egyebek mellett megemlíti a nekik felrótt egyik hiányosságot: „Kevés szó esett a burzsoá könyvtárügy hanyatló, reakciós voltáról, ennek hazai megnyilatkozásairól, az ellenség leleplezéséről a magyar könyvtárügyben”.⁸¹

Bizottságok vizsgálatai

A Tudományos Könyvtárak Országos Központja nem jött létre a korábban elképzelt időre, 1950 harmadik negyedévére. Zalai az OKK vezető munkatársaiból (Kóhalmi Béla, *Takács József*,⁸² *Tarr Lászlóné*,⁸³ Ürögdi Györgyné, Hajdú Eleménné, *Török Bálint*,⁸⁴ *Tóth András*)⁸⁵ bizottságot alakított 1951. január 30-án abból a célból, hogy megvizsgálják a TUKOK-ká való átszervezéssel kapcsolatos teendőket. A bizottság, február 7-i jelentésének összefoglalójában többek között azt állapította meg, hogy az elmúlt évben kapott új feladatokat nem követte személyzettel való ellátás, a Központ nem részesült megfelelő szakáder-utánpótlásban, továbbá azt is, hogy a leendő munkaszervezetnek megfelelően szükséges lesz majd egyes munkaerőket olyan munkakörbe áthelyezni, ahol jobban kifejthetik képességeiket.⁸⁶

1951 márciusának elején a VKM illetékes ügyosztálya megbízásából egy könyvtárigazgatókból álló öttagú bizottság (*Daka Sándor* Országgyűlési Könyvtár, *Dienes László* FSZEK, *Mátrai László* budapesti Egyetemi Könyvtár, *Szekeres Pál* Központi Technológiai Könyvtár, *Varjas Béla* OSZK) is megvizsgálta az OKK tevékenységének különböző területeit. A Személyzeti osztály munkáját is vizsgáló *Szekeres*

Pál részjelentése azt állapította meg, „*hogy a személyzeti nyilvántartást – enyhén szólva – nagyon hiányosan vezetik. A személyzeti ügyiratkezelésnél nem derül ki, hogy mi, honnan, mikor került oda? és mikor, hogy intéződött el az ügy?*” Azt is megjegyezte, hogy „*a megvizsgált osztályok személyi összetételét, mind szakmai, mind politikai szempontból igen gyengének kell tartanunk. A költségvetési és gazdasági osztály személyi összetétele pl. egyenesen úgy néz ki, mintha a VKM-ből menekíteni kívántak gyülekező helye lenne. [...] Komoly hiányosság, továbbá személyzeti téren, hogy az O.K.K. dolgozói többségének semmiféle könyvtári tapasztalata nincs és hogy komoly munkáskáderek pl. üzemi, vagy szakszervezeti könyvtárosok az intézmény dolgozói között nincsenek.*” A március 10-én elkészült összefoglaló bizottsági jelentés elismerte, hogy az intézményben szorgalmas és eleven munka folyik, a vezetőség és a beosztottak igyekeznek eleget tenni a feladatoknak (amelyek közül sokat a bizottság nem tekintett szorosán vett könyvtári feladatnak), de a bőven felsorolt hiányosságok között az is szerepelt, hogy „*az állások betöltésénél nagyon kevésbé érvényesültek a szakmai szempontok, igen gyakran máshol feleslegessé vált emberekkel töltötték be állásokat.*” A javaslatok között az is szerepelt, hogy hasznos lenne ha a dolgozók könyvtári gyakorlaton vennének rész.⁸⁷

Bizony, a különböző átszervezések során magából a kultuszminisztériumból, a tudományos intézetekből, egyetemekről főként politikai, ideológiai szempontokból eltávolítottakat⁸⁸ a VKM igyekezett politikailag súlytalan helyekre, így egyebek mellett az OKK-ban elhelyezni, és nem csak a gazdasági osztályon. Így a már korábban említetteken kívül itt talált időleges elfoglaltságot és megélhetést *Szenczi Miklós* filológus⁸⁹, *Szenczei László*⁹⁰ író, *Ferenczy Géza*⁹¹ és *Bese* (akkor még *Ligeti*) *Lajos*⁹² nyelvész, *Komjáthy Miklós*⁹³ és *Kosáry Domokos*⁹⁴ történész, akik az intézmény megszüntetése után előbb vagy utóbb eredeti szakmájukban tudtak elhelyezkedni. Az OKK megszüntetése után is a könyvtárosság területén maradtak közül itt kezdte könyvtárszakmai pályáját a még nem említett *Babiczy Béla*,⁹⁵ *Borsa Gedeon*,⁹⁶ *Dörnyei Sándor*,⁹⁷ *Markos Béla*,⁹⁸ *Reményi Andrásné*,⁹⁹ *Wiesinger Piroska*.¹⁰⁰

1951 végén Zalai Zoltán, a Központ által szervezett könyvtáros-tanfolyamon, intézménye bemutatásának kritikai részében kitért a szakember-ellátottság hiányára is: „*Meg kell állapítanunk azonkívül, hogy az Országos Könyvtári Központ állandó káderhiánnyal küzdött, a káderek összetétele sem volt az irányító*

*feladatnak megfelelő, az intézmény vezetésében is több változás történt, sőt az intézményen belül is több szervezeti változás volt, amely körülmények mind hozzájárultak ahhoz, a munkában zökkenők keletkezzenek. [...] A magyar könyvtárügy egyetemét irányító könyvtári hatóság csupán akkor emelkedik majd politikai és szakmai szempontból egyaránt hivatása magaslatára, ha a tudományos és tömegkönyvtárak hálózatát közelebb hozza egymáshoz, ha átadja a tömegkönyvtárnak a tudományos könyvtárak módszertani tapasztalatait és tanul a tömegkönyvtárak tapasztalataiból, amelyek természetüknél fogva már most is jobban megvalósították a szocialista kultúrforradalom előfeltételét: a tömegek és a könyv közötti kapcsolat szorosabbá fűzését.*¹⁰¹

Nos, az OKK nem emelkedett, nem emelkedhetett politikai és szakmai szempontból egyaránt hivatása magaslatára. Bár a könyvtárügy egyre szélesebb területén működött, hivatali jellegénél, a könyvtárügybe való beágyazódása (pontosabban periférián való helyzete) és nem utolsósorban személyzeti összetétele miatt csak nehezen tudott volna a hazai tudományos könyvtárak aktív irányítójává válni.¹⁰²

Az utolsó félév munkatársai

A hivatal utolsó évének elején, 1952. január 2-án, az OKK 114 fős személyzete az alábbiakból állt:¹⁰³

Hivatalvezető: Zalai Zoltán. Beosztott: Pilis Endréné, Tibolya István.

A hivatalvezető megbízott helyettese: V. Waldapfel Eszter. Beosztott: Ligeti Lajosné.

Személyzeti ügyek: Gyimesi Pál, Lőke Lajosné, Nossek Margit félnapos.

I. Tudományos osztály: Tóth András osztályvezető, Ferenczy Géza megbízott helyettes, Dióssi Sándor, Fitz József, Haraszti György, Hincz Jenőné, Kőhalmi Béla szakmai tanácsadó, Markos Béla, Nagy Katalin, Papp Sámuel, Réthi Sarolta, Réti Miklósné, Sitkéri Edvárdné, Slachta Erzsébet, Szenczei László, Szenczi Miklós, Tarr Lászlóné csoportvezető.

II. Hatósági és szervezési osztály: Dobrova Jánosné osztályvezető, Ürögdi Györgyné megbízott osztályvezető helyettes, Ardó Mária, Borsa Gedeon, Csupkai Aladárné, Dörnyei Sándor, Hegyháti Judit, Kosáry Domokos, Lengyel Lajosné, Reményi Andrásné, Tóth Dezsőné, Wix Györgyné.

III. Gazdasági és költségvetési osztály: Wekerle Imre osztályvezető, Vezérfi Endre osztályvezető-helyettes, Farkas István, Kazinczi Győző, László Jánosné, Lencsés Ferencné, Oláh Géza, Oszvald Ferenc, Se-

bestyén Salamonné, Till Ferenc csoportvezető, Vizi Istvánné, Zimmermann Ernő.

IV. Nyilvántartási osztály: Takács József osztályvezető, Körner Györgyné osztályvezető-helyettes, csoportvezető, Babiczky Béla csoportvezető, Balla Miklósné csoportvezető, Beck Lajos, Bencsik [?], Dávid Istvánné, Deutsch Béláné, Ferenczi Sándorné, Furián Gertrúd, Glück Gézáné csoportvezető, Herke Rózsa, Jasskó Istvánné, Kovács Endréné, Malontai Vilma, Marikovszky Judit, Mészöly Dezsőné csoportvezető, Molnár Ágnes, Reök Zsuzsanna, Spiegel Zsuzsanna, Stulcz Ferencné, Tornyai Alice, Úrge Éva.

V. Könyvforgalmi osztály: Török Bálint osztályvezető, Sós Aladárné osztályvezető-helyettes, Ábrányi Boldizsárné, Bakó József, Bálint Györgyné, Dávid Antalné, Hajdú Lajosné, Hidvégi Ádám, Jakab Ferenc, Kerekes Lőrincné, Kovács Gyula, Kőhalmi Árpád, Lefkovich Stefánia, Linczényi Adorjáné, Luhn Erzsébet, Hoffer Rezsőné, Paulovics Antal, Piros Ferencné, Szász Magda, Szentgyörgyi László, Szabó-Froreich Antal, Varjas Miklós csoportvezető, Várkonyi Elemérné, Varsányi Endréné.

Adminisztrációs csoport: Bács Kálmán csoportvezető, Bodor Ferenc, Börcs Gyula, Bősze József, Galgóczi Lajosné, Halasi Etel, Klein Lipótné, Magyar Gyula, Márton István, Mirki György, Molnár Mihályné, Moravek László, Németh Lajos, Sindely József, Szili Kovács Erzsébet, Sztancsik Gyula, Tóth Árpádné, Wiesinger Piroška.

Közülük sokan ott lehettek a Kárpátia étteremnek abban a termében, amelyet Tóth András osztályvezető kért kb. 80–100 személy részére, mivel 1952. május 21-én, délután öt óra után kívánták megünnepelni Kőhalmi Bélának ötven éves közszolgálati jubileumát.¹⁰⁴

Zárszó

Ahogy a centralizált pártállam kezdetben kialakított, országos (hatósági és felügyeleti) központnak szánt hivatalai/intézményei, mint például az Országos Dokumentációs Központ (1949–1950), a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja, később csak Múzeumok Országos Központja (1949–1953), a Népkönyvtári Központ (1949–1954), a Levéltárak Országos Központja (1950–1957) háttérintézmények lévén előbb vagy utóbb megszűntek létezni, úgy az OKK sem kerülhette el sorsát. Annál is inkább, mivel az a vélemény alakult ki, hogy „általában a tudományos könyvtárak várakozásának nem felelt meg, a hozzáfűzött reményeket nem váltotta be”.¹⁰⁵

A könyvtárügy fejlesztéséről szóló 2042-13/1952. (V. 14.) számú minisztertanácsi határozat augusztus elsejével megszüntette az OKK-t. Feladatkörét a Népművelési Minisztérium mellett részben az OSZK, részben a Népkönyvtári Központ, illetve a Központi Technológiai Könyvtárból kialakított Országos Műszaki Könyvtár vette át. A munkatársak egy része az OSZK-ban, más része a Népkönyvtári Központban kapott elhelyezést, voltak olyanok, akiknek sikerült visszakérülni eredeti szakterületük intézményeibe, voltak, akik különböző könyvtárakban folytatták pályafutásukat, és voltak, akiknek végleg más területen folytatódott életpályájuk. Ne feledjük, hogy munkájukat az egyéni szabadságjogok hiányában, a politikai bizonytalanság légkörében, a koncepciók perек árnyékában végezték; némelyek meggyőződésből, és mint láthattuk, többségük csak alkalmazkodva a körülményekhez. Az 1945. december 8-i minisztertanácsi rendelet nyomán érdemben hetven évvel ezelőttől, 1946 elejétől 1952 nyaráig működő OKK-ban a könyvtárosság érdekében történő tevékenységük eredményei máig érvényesek.

Jegyzetek

- Gál István (Bonyhád, 1912. szept. 29. – Budapest, 1982. jún. 16.) irodalomtörténész. 1946. jan. 15-től 1949. nov. 30-ig az OKK munkatársa, 1946. márc. 13-tól 1947 júniusáig ideiglenesen megbízott vezetője.
- Beöthy Ottó (Budapest, 1904. máj. 22. – Budapest, 1985. márc. 1.) könyvtáros, könyvtárigazgató, a Magyarok Világszövetségének főtitkára. 1947 júniusától 1948. nov. 26-ig az OKK elnöke. 1950-ben koholt vádak alapján elítélték, 1954-ben rehabilitálták. – Az OKK első éveiről szóló tanulmányunkban Jónás Károly és Veredy Katalin által írt, Az Országgyűlési Könyvtár története 1870–1995. Bp. 1995. c. kötet alapján hosszú ő-vel szerepel a neve, azonban mivel a család tagjainak a neve minden egyéb forrásban rövid ő-vel íródik, ezért a jelen tanulmányban már Beöthy formában szerepel.
- Telegdi Zsigmond (Enying. 1909. dec. 29. – Budapest, 1994. márc. 5.) nyelvész, orientalista. 1948. dec. 10-től megbízott vezetője, majd 1949. febr. 9-től elnöke az OKK-nak 1950. febr. 7-ig.
- KÉGLI Ferenc: Adalékok könyvtárügyünk homályos éveiről 1945–1949. Az Országos Könyvtári Központ első éveit és a körzeti könyvtárak szervezése = Könyvtári Figyelő, 26. (62.) évf. 2016. 1. sz. p. 34–50.
- A MKP és az SzDP egyesülési kongresszusának jegyzőkönyve. Budapest, 1948. p. 399.
- KÓNYA Sándor: A Magyar Tudományos Tanács (1948–1949). Bp. 1998. p. 11.
- MNL OL XIX-I-20 3. doboz
- MNL OL XIX-I-20 2. doboz
- Cherven Arisztid Gyula (Budapest, 1917. –) 1948 elején is az OKK állományában volt, de a VKM Szabadművelődési ügyosztálya vezetőjeként teljesített szolgálatot. 1948. dec. 14-től 1949 őszéig az OKK munkatársa.
- Sebestyén Géza (Nagyvárad, 1912. márc. 4. – Budapest, 1976. ápr. 5.) könyvtáros, miniszteri osztálytanácsos, főigazgató-helyettes. 1947. dec. 15-től lett az OKK-hoz beosztva, de kórházi kezelése és betegszabadsága miatt munkahelyét csak 1948. márc. 23-án foglalta el.
- GERŐ Gyula: Magyar könyvtártörténeti kronológia, 996–2007. 1. köt. Bp. 2009. p. 166.
- Fitz József (Oravicabánya, 1888. márc. 21. – 1964. szept. 12.) könyvtáros, művelődéstörténész. 1914–1930 között a budapesti Egyetemi Könyvtár könyvtárosa, 1930–1934 között a pécsi Erzsébet Tudományegyetem könyvtárának a vezetője, 1934–1945 között az OSZK főigazgatója, felmentése (nyugdíjaztatása) után 1948–1949-ben a Balkán Intézet könyvtárosa. Az OKK munkatársa 1949 elejétől 1952. július végéig. 1949 márciusától augusztus végéig a Tudományos és szakkönyvtárak osztálya vezetője. – Az OKK első éveiről szóló tanulmányunkban a Magyar életrajzi lexikon 1000–1990 c. mű nyomán tévesen szerepel születési dátumként márc. 31. (Köszönöm Pogány Györgynek erre vonatkozó észrevételét.)
- MNL OL XIX-I-20 3. doboz – Fitz József 1949 márc. 12-én már feljegyzést írt Telegdinek a Technológiai Könyvtár vidéki fiókjainak fejlesztésével kapcsolatban.
- POGÁNY György: Igazolóbizottsági eljárás és B-listázás az Országos Széchényi Könyvtárban 1945–46-ban. 1. rész. = Könyvtári Figyelő, 25. (61.) évf. 2015. 3. sz. p. 339–353.
- Telegdi Zsigmond szerint: „Amikor meg kellett szervezni a tudományos osztályt, akkor kapta meg az intézet Fitz et.-t és ő rábízta a vezetést”. MTA Levéltár MTT 23/12. Jegyzőkönyv a Magyar Tudományos Tanácsban 1949. szeptember. 22.-én az O.K.K. munkatársaival tartott aktív ülésről. Gépirat, valószínűleg gyorsírással feljegyzés alapján. – Köszönöm Sonnevend Péternek az irat felkutatását és hozzájárulását a felhasználásához. E tanulmányban az éberségre és káderpolitikára vonatkozó 1949. évi események elsődlegesen e jegyzőkönyv szövegére épülnek.
- Ürögi Györgyné szül. Lambrecht Erzsébet (Budapest, 1915. szept. 13. –) 1948. febr. 1-jétől az intézmény megszüntetésé-

- ig osztályvezető, vagy osztályvezető-helyettes beosztásban dolgozott.
17. MNL OL XIX-I-1-h 375. doboz
 18. Berkes Tiborné szül. Csömöri Magda. 1945. febr. 1-től Bp. V. ker. előjáróságán lakáshivatali előadó, 1947. aug. 1-től FSZEK, 1949. máj. 2-től könyvtári főtiszt. 1949 májusától az OKK-hoz áthelyezve, az iratokon 1950 februárjáig szerepel a neve.
 19. MNL OL XIX-I-20 5–6. doboz. – Az önéletrajzok csak kevés személynél maradtak fenn.
 20. MTA Levéltár MTT 23/12. Jegyzőkönyv a Magyar Tudományos Tanácsban 1949. szeptember. 22.-én az O.K.K. munkatársaival tartott aktíva ülésről.
 21. Dokumentumok a szabadművelődés történetéhez (1945–1949). Összeáll. és bev. Dancs Istvánné. Bp. 1988. p. 377.
 22. Schlachta Erzsébet Rendelkezési állományban lévő miniszteri irodaigazgatóként alkalmi ideiglenes gépirónői munkára lett felvéve (több idegen nyelven tudott gépelni). 1949. július 7-től az OKK munkatársa, a szakkönyvtár egyik kezelője. A megszűnés után az OSZK-ban, a Könyvtártudományi Szakkönyvtár vezetője, majd a központi katalógus (KC) munkatársa. Nyugalmazott könyvtárosként életének 84. évében, 1987. október 25-én hunyt el.
 23. Rád Árpádné szül. Szabó Irén. 1940. ápr. 2-től főiskolai képesítésű gyakornok a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőségén, 1943. ápr. 3-tól könyvtári gyakornok. 1947. jan. 17-től az OKK-ba helyezve. 1949. júl. 31-én még ott teljesített szolgálatot.
 24. Pusztai Jánosné szül. Himmler (Himler) Márta (Balassagyarmat, 1910. jan. 16. –) Losoncon, Bécsben, Prágában és Párizsban tanult, hat nyelven írt és beszélt, köztük oroszul is. 1945 elején, Debrecenben, a Honvédelmi Minisztérium gépirónője. 1945. márc. 3-tól Teleki Géza kultuszminiszter személyi titkára és tolmácsa. 1946 novemberétől a VKM miniszteri osztálytanácsosa. 1949. máj. 24-től a VKM beosztja az OKK-hoz. 1952-ben már az OSZK-ban dolgozik.
 25. Csomokó Viktor kisgazdapárti politikus, diplomatát 1948-ban kémkedés vádjával letartóztatták, koholt perben elítélték és kivégezték. Az eset ürügyül szolgált apósának, Tildy Zoltán köztársasági elnöknek a lemondatásához.
 26. Inotay Ilona – a szegedi egyetemen bölcsészdoktori diplomát szerzett, disszertációja 1932-ben jelent meg Szegeden. Ugyanott az egyetemi könyvtár tisztviselője 1937. évi adatok szerint. 1940-ben Budapesten gyárgondozónő jelölt, 1942 decemberében az Országos Nép- és Családvédelmi Alapnál szociális gondozó. 1943 őszén, Szekszárdon vármegyei szociális előadó. 1946 decemberétől ugyanott szabadművelődési fogalmazó, 1947 decemberétől a nagykanizsai körzet szabadművelődési vezetője. 1949. márc. 2-án foglalta el az OKK Népkönyvtári osztályán új beosztását, 1949. aug. 29-én szolgálata alól felmentik. Elhunytá után, 1979. okt. 28-án volt a hamvasztás utáni búcsúztatása a szekszárdi temetőben.
 27. Jánosi Sándor (1911. – 1985. márc. 3.) A világháború előtt az erdélyi cserkészkerület vezetője, az erdélyi gyökerű regósmozgalom irányítója. 1946-ban a VKM munkatársa. Ideiglenes tiszteletdíjként való foglalkoztatása az OKK-ban 1949. aug. 12-én szűnt meg. Később múzeumi restaurátorként dolgozott.
 28. Berczeli A. Károlyné szül. Monori Erzsébet (Budapest, 1921. máj. 24. – 2012.) 1945-ben a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőségén havidíjas tisztviselő. 1946 és 1949 között az OKK munkatársa. 1949. okt. 12-én a minisztérium felmenti az ott teljesített szolgálat alól, és beosztja az OSZK-ba.
 29. Wesselényi Miklós (Kolozsvár, 1911. márc. 17. – Budapest, 1980. máj. 14.) újságíró, író. 1947-től a kezdeményezésére alakult Magyar Külügyi Intézet igazgatója és a Magyar Külügyi Társaság titkára. 1949-ben a Rajk László elleni per kapcsán mindkét tisztségéből leváltották. 1951–1953-ban az OSZK munkatársa.
 30. MTA Levéltár MTT 23/12. Jegyzőkönyv a Magyar Tudományos Tanácsban 1949. szeptember. 22.-én az O.K.K. munkatársaival tartott aktíva ülésről.
 31. Wix Györgyné szül. László Boriska (Budapest, 1926. ápr. 29. – 2002. dec. 10.) 1949 végétől 1952. július végéig az OKK munkatársa.
 32. WIX Györgyné: A szerzetesi könyvtárak sorsa Magyarországon, 1950–1952. Bp., OSZK, 1997. p. 12.
 33. MNL OL XIX-I-1-i 126. doboz
 34. Szentandrás Mihályné szül. Bolgár Zsuzsa (Csoma, 1912. –) A budapesti egyetemen magyar irodalmat, esztétikát és művészettörténetet hallgatott, ott doktorált. Nyelvtudása: német és francia. Tanári alap- és szakvizsgával rendelkezett, 1944-ig magántanító tanfolyamot működtetett. 1948. márc. 1-jétől az OKK munkatársa. 1949 szeptemberétől a Tudományos és szakkönyvtárak osztályának, 1950 januárjától a Gazdasági osztálynak a vezetője.
 35. Nagy Lászlóné szül. Rác Aranka (Enying, 1922. jan. 26. – 2015. nov. 11. vagy 12.) 1949. szept. 1-től november 26-ig az OKK Népkönyvtári osztályának helyettes vezetője.
 36. MTA Levéltár MTT 23/12. Jegyzőkönyv a Magyar Tudományos Tanácsban 1949. szeptember. 22.-én az O.K.K. munkatársaival tartott aktíva ülésről.

37. MNL OL XIX-I-20 7. doboz
38. MNL OL XIX-I-20 7. doboz
39. MNL OL XIX-I-20 5. doboz
40. MNL OL XIX-I-20 6. doboz
41. MNL OL XIX-I-20 5. doboz
42. MNL OL XIX-I-20 5. doboz
43. MNL OL XIX-I-20 6. doboz
44. MNL OL XIX-I-20 5. doboz
45. IZSÁK Lajos – NAGY József: Magyar történeti dokumentumok 1944–2000. Bp. 2004. p. 140.
46. MNL OL XIX-I-20 3. doboz. – Az iratokon Csömöri Magda aláírása 1949. okt. 26-tól nov. közepéig úgy szerepel mint ideiglenes hivatalvezető.
47. MTA Levéltár MTT 3/3. Feljegyzés Alexits elvtárs részére. (Az irat Szigorúan bizalmas pecséttel ellátva.)
48. MNL OL XIX-I-20 3. doboz. – 1949. nov. 28-án már Telegdi adott általános megbízólevelet Fitz Józsefnek könyvtárak helyszíni meg szemlélésére és adatfelvételre.
49. MNL OL XIX-I-20 3. doboz. – Lásd még POGÁNY György: A könyvtári állomány politikai célú megtisztítása, selejtezése 1945 után. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 25. évf. 2016. 4. sz. p. 9–35.
50. POGÁNY György: A könyvtári állomány politikai célú megtisztítása, selejtezése 1945 után. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 25. évf. 2016. 4. sz. p. 9–35. 71. sz. jegyzet.
51. MNL OL XIX-I-20 5. és 6. doboz
52. KÓNYA Sándor: A Magyar Tudományos Tanács (1948–1949). Bp. 1998. p. 86.
53. KÉGLI Ferenc: Adalékok könyvtárügyünk homályos éveiről 1945–1949. Az Országos Könyvtári Központ első évei és a körzeti könyvtárak szervezése. = Könyvtári Figyelő, 26. (62.) évf. 2016. 1. sz. p. 45.
54. Zalai Zoltán (Budapest, 1907. nov. 9. – Budapest, 1986. szept. 15.) könyvtáros, 1950–52 között az OKK, 1952–53 között a Népkönyvtári Központ vezetője, utána 1968-ig a FSZEK munkatársa. 1957-ben kapott gimnáziumi tanári oklevelet, majd 1959-ben szerzett az ELTE-én filozófiai doktorátust.
55. Zalainak azonban semmilyen ismeretei nem voltak arról a területről, amelynek vezetőjévé kinevezték, így érdemben nem is tudott foglalkozni könyvtárügyi kérdésekkel. Valószínűleg Dienes javasolhatta két hónap után, hogy a FSZEK-ből helyettese, Kóhalmi Béla kerüljön át az OKK-ba Zalai mellé, s tulajdonképpen ő vitte az ügyeket. – Gerő Gyula szíves közlése alapján.
56. Ventura Eduárd (Rákospalota, 1914. máj. 31. – Budapest, 1976. dec. 2.) villanyszerelő, gépkocsivezető, párttitkár, könyvtáros. 1947. okt. 27-től az OKK-nál ideiglenes napidíjas, 1950-ben a segédhivatalban, 1951-ben a Hálózati és szervezési osztályon dolgozott. 1954–55-ben az Egyetemi Könyvtár munkatársainak felsorolásában könyvtárosként szerepel. 1976-ban, temetése a katolikus egyház szertartása szerint történt.
57. Paulovics Géza (Izsa, 1900. júl. 4. – Budapest, 1874. febr. 12.) karnagy, népzenekutató. 1945. máj. 4-től az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ, majd az OKK munkatársa – 1950 novemberében még szerepel neve az iratokon. – Az OKK első éveiről szóló tanulmányunkban a Magyar életrajzi lexikon 1000–1990 c. mű nyomán tévesen szerepel születési helyként Irsa.
58. MNL OL XIX-I-20 3. doboz
59. MNL OL XIX-I-20 3. doboz
60. Az 1945-ben Moszkvából hazatért Dienes Lászlónak 1948 végén is felajánlották az OKK elnökségét, de ő nem fogadta el, szívesebben maradt a FSZEK vezetőjének. Maga helyett akkor munkatársát, Telegdi Zsigmondot ajánlotta. – Gerő Gyula szíves közlése alapján.
61. Rádi Lajos. 1950-ben az OKK munkatársa, személyzeti osztályvezető. 1951. márc. 31-ig volt állományban.
62. MNL OL XIX-I-20 7. doboz
63. Hajdú Elemérné szül. Malán Magda (–1999. ápr. 27.) 1949. márc. 23-tól az OKK munkatársa, az intézmény megszűnéséig. 1951 augusztusától osztályvezető. Temetésére életének 90. évében került sor Budapesten.
64. MNL OL XIX-I-1-h 374. doboz
65. GERŐ Gyula: Magyar könyvtártörténeti kronológia, 2008–2010. Pótlások 996–2007. 4. köt. Bp., OSZK, 2014. p. 151.
66. Belágyi János (1910. nov. 17. –) Az OKK munkatársa 1949. szept. 15-től, kinevezve okt. 1-től. 1950. januártól a Tanulmányi oszt. vezetője. 1950. szept. 13-ával elbocsátották.
67. MNL OL XIX-I-20 1. doboz
68. MNL OL XIX-I-20 5. doboz
69. Hoffer Rezsőné szül. Mersits Magda (1925–) gépirónő, 1949 márciusától az OKK, megszűnése után az OSZK munkatársa.
70. Fónagy Iván (Budapest, 1920. ápr. 8. – Párizs, 2005. ápr. 11.) nyelvész. Hacsak nem teljes névazonosságról lenne szó,

- akkor – valószínűleg átmeneti ideig – ő az, akit az OKK-nál osztályvezetőnek említenek az eddig átnézett iratokon 1950. szeptemberben és novemberben. Lexikonokban, életrajzi riportokban ez a munkahelye nem szerepel.
71. MNL OL XIX-I-20 5. doboz
72. 1951 decemberében 1 kg félféher kenyér 2,80 Ft, 1 liter pasztőrözött tej 3,60 Ft volt.
73. GERŐ Gyula: Magyar könyvtártörténeti kronológia, 2008–2010. Pótlások 996–2007. 4. köt. Bp., OSZK, 2014. p. 153.
74. MNL OL XIX-I-20 7. doboz
75. Kóhalmi Béla (Budapest, 1884. okt. 11. – Budapest, 1970. jan. 10.) könyvtáros, bibliográfus, egyetemi tanár, lapszerkesztő. 1950 áprilisától az OKK-ban a Szervezési és tanulmányi osztály vezetője, majd 1951 elején szaktanácsadó. 1951 májusától a Tudományos osztály vezetője az év végéig, 1952-ben ismét szaktanácsadói minőségben végig a Központ munkatársa.
76. WIX Györgyné: A szerzetesi könyvtárak sorsa Magyarországon, 1950–1952. Bp., OSZK, 1997.
77. Losonczy Géza a Népművelési Minisztérium politikai államtitkárát 1951. január végén leváltották államtitkári posztjáról. Bukását formálisan az antikvárium állományából származó értékes külföldi könyvek bezúzása okozta, amelyért őt tették felelőssé (ez volt az úgynevezett selejtlista ügy). = <https://www.neb.hu/hu/losonczy-geza>
78. 261/1950./X. 29./M. T. sz. r. Az Országos Dokumentációs Központ megszüntetése tárgyában. In: Könyvtári jogszabályok gyűjteménye. Összeáll. Takács József. Bp., OKK, 1951. p. 169–170.
79. MNL OL XIX-I-20 7. doboz
80. Gyöngyösi Nándor (Gyöngyös, 1891 – Budapest, 1967. júl. 30.) közgazdász, újságíró. Bár a Magyar életrajzi lexikon 1000–1990 c. mű nem említi, de 1950 áprilisától július 9-ig az OKK Dokumentációs osztály, illetve a Könyvtári Dokumentációs Központ vezetője. Ezt követően 1955-ig a Közgazdasági Dokumentációs Központ vezetője.
81. Búcsú a Könyvtárügyi Szemlétről. = Könyvtárügyi Szemle, 2. évf. 1951. 3/4. sz. p. 5.
82. Takács József (Kassa, 1910. jan. 17. – Sopron, 1984. máj. 28.) jogász, könyvtáros. 1949. okt. 10-től az OKK kinevezett munkatársa, 1950-től osztályvezető.
83. Tarr Lászlóné szül. Bajza Sarolta. Az OKK munkatársa 1949. márc. 8-tól 1952. júliusig. 1951-ben osztályvezető.
84. Török Bálint (Budapest, 1925. jan. 16. – Budapest, 2011. máj. 23.) A Bölcsészkar magyar–történelem szakán szerzett diplomát. 1949 augusztusában már ideiglenes tisztviselő az OKK-nál. 1951 elején csoportvezető, később osztályvezető.
85. Tóth András (Budapest, 1915. ápr. 15. – Budapest, 2003. júl. 1.) könyvtáros, történész. 1949. febr. 12-től 1952 júniusáig az OKK munkatársa, 1951-ben osztályvezető.
86. MNL OL XIX-I-20 3. doboz
87. MNL OL XIX-I-20 3. doboz
88. Erről lásd: HUSZÁR Tibor: Az elittől a nómenklatúráig. Az intézményesített káderpolitika kialakulása és néhány jellemzője Magyarországon (1945–1989). = Szociológiai Szemle, 2005. 3. sz. p. 8–69.
89. Szenczi Miklós (Budapest, 1904. ápr. 26.–Budapest, 1977. júl. 11.) filológus, egyetemi tanár. 1951 májusa és 1952 június között az OKK munkatársa.
90. Szenczei László (Gyulafehérvár, 1909. júl. 1. – Budapest, 1980. szept. 30.) író, kritikus, műfordító. A VKM a sajtóosztályán 1948. jan. 1-jétől ott dolgozó miniszteri osztálytanácsost áthelyezte az OKK-ba, ahol 1949. nov. 8-án foglalta el új állását, ahol a megszüntetésig dolgozott.
91. Ferenczy Géza (Külsővat, 1901. okt. 30. – Budapest, 1974. márc. 27.) nyelvész. 1949 januárjától 1952 júliusáig az OKK munkatársa.
92. Bese Lajos 1958-ig Ligeti Lajos (Békéscsaba, 1926. okt. 1. – Budapest, 1988. jún. 18.) nyelvész, mongolista. 1951 májusában az OKK munkatársa. Vezetéknévét belügyminisztériumi engedéllyel változtatta Besére, Ligeti Lajos egyetemi tanárával való névazonossága miatt.
93. Komjáthy Miklós (Kaposvár, 1909. máj. 13. – Budapest, 1993. ápr. 6.) történész, levéltáros. 1949. febr. 12-től 1951 júliusáig az OKK munkatársa.
94. Kosáry Domokos (Selmecbánya, 1913. júl. 31. – Budapest, 2007. nov. 15.) történész. 1951. nov. 1-től az OKK munkatársa az intézmény megszüntetéséig.
95. Babiczky Béla (Debrecen, 1919. márc. 12. – Budapest, 2004. márc. 18.) könyvtáros, egyetemi tanár. 1950 januárjától végig az OKK munkatársa.
96. Borsa Gedeon (Budapest, 1923. okt. 11. –) nyomdászattörténész, bibliográfus. 1951. január 2-től végig az OKK munkatársa.
97. Dörnyei Sándor (Szarvas, 1926. nov. 4. –) könyvtáros, bibliográfus. 1950 októberétől az OKK munkatársa végig az intézmény fennállásáig.
98. Markos Béla (Budapest, 1893. febr. 23. – Budapest, 1974.

- okt. 11.) jogász, idegenforgalmi szakíró, könyvtáros. 1950-től végig az OKK munkatársa.
99. Reményi Andrásné szül. Vida Erzsébet (Vác, 1919. nov. 17. –) könyvtáros. 1942-től 1944 őszéig a Külügyminisztérium kulturális osztályán dolgozik. 1945-ben ugyanott tiszteletdíjas minőségben teljesít szolgálatot, az igazoló bizottság igazoltnak minősíti. 1946. nov. 28-án Gál István javasolja OKK-ban való alkalmazását. 1947 júniusában már biztosan ott dolgozik, munkaköre akkor gép- és gyorsíró. A megszűntetésig munkatárs.
100. Futala Tiborné, korábban Zöldi Jánosné szül. Wiesinger Piroška (1934. – 1978. júl. 23.) könyvtáros. 1950–1952 között az OKK munkatársa.
101. Az Országos Könyvtári Központ könyvtárostanfolyama 1951. október 1. – december 22. Előadások. 6. szám. ZALAI Zoltán: Az Országos Könyvtári Központ és a magyar könyvtárügy fejlődése. Bp., [1952?]. Soks. p. 10.
102. BABICZKY Béla: A mai magyar könyvtárügy szervezete és aktuális problémái. ELTE Nyelv- és Irodalomtudományi Kara 1953/54. II. félév. Bp., 1954. Soks. p. 23.
103. MNL OL XIX-I-20 3. doboz
104. MNL OL XIX-I-20 7. doboz
105. WALDAPFEL Eszter, V.: Az Országos Széchényi Könyvtár a felszabadulás óta. In: Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve 1957. Bp., 1958. p. 17.

Beérkezett: 2016. június 20.

Szurmay Ernő (1923–2016)

2016. július 29-én elhunyt dr. Surzmay Ernő, a szolnoki Verseggy Ferenc Megyei Könyvtár igazgatója, aki a megyei könyvtárat 1970 és 1984 között vezette. Pályája során számos elismerést, szakmai kitüntetést kapott, többek között a Szabó Ervin-díjat és a Szolnok Díszpolgára címet.

„Irodalmi műveltsége, pedagógiai jártassága és humánuma azon kiemelkedő szolnoki polgárok közé emeli, akiknek a megyeszékhely a mai kultúráját, hagyományait köszönheti” – olvasható róla a SZOLJON online 2016. aug. 2-i számában (<http://www.szoljon.hu/jasz-nagykun-szolnok/kozelet/elhunyt-dr-szurmay-erno-677244>).

(Katalist, 2016. aug. 2. Takáts Béla híre alapján)

Bényei Józsefné Kindrusz Erzsébet (1935–2016)

2016. augusztus 21-én elhunyt Bényeiné Kindrusz Erzsébet könyvtáros, tanár. Könyvtárosi pályáját a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár feldolgozójaként kezdte 1959-ben, majd 1963–64-ben a KLTE Egyetemi Könyvtárba került, ugyancsak feldolgozóként. 1964-től 1980-ig a Debreceni Tanítóképző Intézet könyvtári szakcsoportjában dolgozott, ahol címléírást és tájékoztatást tanított. Házi jegyzete Könyvtári tájékoztató munka címmel jelent meg. 1976-tól főiskolai docensként dolgozott a Debreceni Tanítóképző Főiskola Közművelődési Tanszékén, ahol a népművelő – könyvtáros szakos hallgatókat tanította. Ekkor jelent meg a Könyvtári tájékoztató. 3. Esztétika, művészetek, irodalom, nyelvtudomány (Bp., Tankönyvkiadó, 1976.) című jegyzete. 1980-ban a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékre került. Itt készítette társzerzőkkel közösen az Irodalomismereti szótárat (1994). Doktori értekezését Gulyás Pál költői nyelvének elemzéséből írta. Tanítványai, tanítványai szeretettel és a legnagyobb elismeréssel gondolnak rá ma is. Tanítványai közül többen a magyar könyvtárügy vezető munkatársai lettek.

(Katalist, 2016. szept. 10. Koncz Judit tájékoztatása és Pappné Angyal Ágnes nekrológja alapján)